

# 2

Uzm. Dr. Selçuk NAZİK  
Prof Dr Necdet AYTAÇ

## HASTALIK YAPAN ETKENLER VE TEMEL TANIMLAR

### Giriş

Enfeksiyon hastalıkları tüm dünyada yaygın olarak görülen bir hastalık grubudur. Bazı enfeksiyon hastalıkları belirli coğrafi bölgelerde sık görülür ve buna epidemi denir. Bazen ise enfeksiyon hastalıkları tüm dünyayı etkileyen ve pandemi olarak adlandırılan salgınlar şeklinde karşımıza çıkabilir. Enfeksiyon hastalıklarında klinik tablo hafif bir seyirden ölümcül bir tabloya kadar ilerleyebilen geniş bir yelpaze olabilir. Enfeksiyon hastalığı; mikroorganizmaların insan vücuduna girerek oluşturduğu birçok inflamatuvar reaksiyon sonucu ortaya çıkan klinik tablo olarak tanımlanabilir. Enfeksiyon oluşumunda enfeksiyon etkeni, duyarlı konak ve enfeksiyonun bulaşması için uygun koşulların olması gereklidir. Enfeksiyon oluşumunu belirleyen en önemli faktörler; mikroorganizmanın virülansı, organizmaya giren miktarı ve konağın duyarlılığıdır.

### Temel Tanımlar

**Enfeksiyon:** Mikroorganizmanın herhangi bir yolla insan ya da hayvan bedenine girip yerleşerek çoğalması durumudur.

**Enfeksiyon hastalığı:** Konak-mikroorganizma etkileşimi sonucu, konakta hastalık semptomlarının ortaya çıkmasıdır.

**Enfeksiyon kaynağı:** Bir enfeksiyon etkeninin başkalarına da bulaşabilecek biçimde içinde yaşadığı ve ürediği insan, hayvan, artropod, bitki, toprak gibi her tür canlı ya da cansız varlık.

**Bulaşma:** Enfeksiyon etkeninin içinde ya da üzerinde yaşamakta ve üremekte olduğu canlıdan bir başka canlıya geçerek enfekte etmesi.

**Bulaşma yolu:** İki canlı arasında enfeksiyon etkeninin taşınmasına neden olan her türlü olay ya da eylem.

**Konak:** Doğal koşullarda bir enfeksiyon etkenine duyarlı olan ve etkenin içinde yaşamasına olanak bulunan insan ve her tür hayvan. Enfeksiyon ya da hastalığa açık ya da üzerinde bulunduran canlı.

ortak kullanılması vb. Mantar enfeksiyonları, çevre koşulları iyi olmayan durumlarda sık görülür ve kontrol altına alınmaları zordur. Ciltte, ağız, boğaz ve sindirim sistemi gibi organlarda daha çok hastalığa yol açabilirler Özellikle bağışıklık sistemi zayıflamış kişilerle antibiyotik kullananlarda ve küçük çocuklarda mantar enfeksiyonu görülme sıklığı daha fazla olmaktadır. Örneğin; bebeklerde görülen, halk arasında pamukçuk (moniliazis) denilen hastalığın etkeni mantardır.

### Helmintler

Çok hücreli omurgasız canlılardır. Boyları birkaç milimetre ile birkaç metre arasında değişir. Adi mikroskopta ve çoğu kez de çıplak gözle görülebilirler. Helmintler, sindirim, solunum ve deri yolu ile bulaşır. Örneğin; çiğ yenen sebze ve meyvelerle sindirim sisteminden, tozlar ve hayvan tüyleri ile solunum yolundan, toprak ve su ile temas sonucu deri yolu ile bulaşır Organizmanın tüm sistemlerine yerleşerek hastalık yapan helmintler, en çok bağırsaklara, böbreklere, karaciğere ve kaslara yerleşerek hastalık yapar. Tıbbi bakımdan üç gruba ayrılırlar. Bunlar: Nematodlar (Yuvarlak solucanlar), Sestodlar (Yassı solucanlar = Şeritler) ve Trematodlar (Kurtlar)'dır.

### Artropotlar

Artropodlar çok geniş bir grubu teşkil ederler. Bütün dünyaya yayılmış olup, daha çok hastalık etkenlerini taşıyan böceklerdir. Keneler, karasinekler, sivrisinekler, bitler, pireler, tatarcıklar, hamam böcekleri bu grupta sayılır. Örneğin; sıtma, sarıhumma, ensefalit, uyku hastalığı, tifüs gibi hastalıkların etkenleri artropodlar tarafından insanlara taşınır.

### Kaynaklar

1. Topçu AW, Söyletir G, Doğanay M. Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyolojisi 3. Baskı Nobel tıp kitapevi cilt 1 sayfa 3-30.
2. Görak G, Savaşer S, Yıldız S. Bulaşıcı hastalıklar hemşireliği. İstanbul Tıp Kitapevi 1. Baskı. 2011, sayfa 1-16
3. Prusiner SB. Prions. Proc Natl Acad Sci USA 1998;95:13363-83.
4. Comoy EE, Mikol J, Luccantoni-Freire S, Correia E, Lescoutra-Etcheagaray N, Durand V, Dehen C, Andreoletti O, Casalone C, Richt JA, Greenlee JJ, Baron T, Benestad SL, Brown P, Deslys JP. Transmission of scrapie prions to primate after an extended silent incubation period. Sci Rep. 2015 Jun 30;5:11573.
5. Daròs JA, Elena SF, Flores R. Viroids: an Ariadne's thread into the RNA labyrinth. EMBO Rep. 2006 Jun;7(6):593-8.
6. Diener TO, Raymer WB. Potato spindle tuber virus: a plant virus with properties of a free nucleic acid. Science. 1967 Oct 20;158(3799):378-81.
7. <http://www.who.int/hepatitis/en/> Son erişim tarihi 14.10.2016.
8. Özbal Y. Klamidyalar. Temel ve Klinik Mikrobiyoloji. Birinci Baskı, Ankara: Güneş Kitabevi, s 705 (1999).
9. Sherris Medical Microbiology. Ryan KJ, Ray CG (editors). 4th ed. McGraw Hill, 2004: p409–12.
10. Walker D, Roul D, Brougui P, Marrie T. Rickettsial diseases. In: Fauci SA, Braunwald E, eds. Harrison's Principles of Internal Medicine. 14th ed. Vol 1. New York: McGraw-Hill, 1998: